

**DARUL
POVESTIRII**

**PILDĂ DESPRE
CE ESTE DE-AJUNS**

Pentru acest bagaj lexical, mă simt, în parte, îndatorată părinților mei adoptivi, Jozséf și Márushka, și celor optsprezece frați și surori, printre care și unchiul Zovár, care mi-era foarte apropiat. Toți aceștia, inclusiv soții, soțiile și părinții lor, precum și oamenii dragi uciși în războaiele de tot felul sau răpuși de boli, alcătuiesc familia mea de vârstnici, în total șaiszeci și două de suflete.

Zece bătrâni de optzeci sau de nouăzeci de ani sunt încă, în mod miraculos, în viață. Aceștia, și mulți alții care se odihnesc acum în pace, au însemnat enorm pentru mine, motiv pentru care vreau să-i elogiez, să le spun cât îi prețuiesc și să le mulțumesc. Rar așa oameni!

Toată recunoștința mea și lui Tom Grady, care a înțeles că pentru copii, toți unchii sunt niște uriași. Îi mulțumesc și lui Kip Kotzen pentru imensa sa bunăvoință față de mine. Am fost zi de zi urmărită de dragostea și răbdarea lui Bogie, T.J., Juan, Lucy, Virginia, Cherie, Charlie și Lois. Le sunt tuturor recunoscătoare. Mai ales, vreau să-i mulțumesc lui Ned Leavitt, care a făcut cu mine adevărate minuni.

Cuprins

Darul povestirii.....	7
(PILDĂ DESPRE CE ESTE DE-AJUNS)	
Epilog.....	31

Grădinarul credincios	37
(PILDĂ DESPRE CEEA CE NU PIERE NICIODATĂ)	
Binecuvântare	43
Nașterea poveștilor.....	48
Ceea ce nu pierie niciodată	81
Epilog.....	109
Rugăciune	117
Bibliografie.....	119
Mulțumiri	123

ÎN PAGINILE ACESTEI CĂRȚI veți găsi câteva povestiri așezate, la fel ca păpușile rusești, una într-alta. Cei din familia mea își răspundeau adesea la întrebări spunând povești. Prima poveste o anunța pe următoarea care, la rândul ei, chema o alta, și tot așa, până ce răspunsul la întrebare era dat de o suită de povești mai lungi. O înlănțuire de astfel de istorioare oferea observații psihologice mult mai ample și mai profunde decât o simplă povestire. Așadar, în spiritul acestei vechi tradiții, o să încep cu întrebarea: „Ce înseamnă de-ajuns?” Și cum altfel să vă răspund la întrebare decât printr-o povestioară mai veche?

Am auzit-o în fel și fel de variante, în serile petrecute la lumina focului din vatră. Cei care mi-au împărtășit-o erau oameni simpli și cumsecade de la țară, din Europa de Est, mulți dintre ei cu o îndelungată tradiție orală în spate. Povestea pe care urmează să v-o spun îl are în centrul ei pe marele înțelept Baal Șem Tov¹.

¹ Israel ben Eliezer (1700-1760) sau Baal Șem Tov („Stăpânul Bunului Nume”), filosof polonez de origine evreiască, fondatorul hasidismului. S-a opus ascetismului rigid, subliniind importanța bucuriei spirituale și sacralitatea vieții cotidiene. (n. trad.)

Se zice că preaiubitul Baal Șem Tov trăgea să moară și și-a chemat la căpătâi discipolii, spunându-le:

— Toată viața am mijlocit între Dumnezeu și voi, însă, după ce nu voi mai fi, trebuie să vă descurcați singuri. Știți locul acela din pădure unde stăteam de vorbă cu Domnul? Mergeți acolo și încercați și voi să vorbiți cu Dumnezeu. Ați aflat cum să aprindeți un foc și să vă rugați. Faceți acestea și Domnul vi se va arăta.

După moartea lui Baal Șem Tov, prima generație a urmat întocmai povețele sale și Domnul li s-a arătat. Însă, cei din a doua generație au uitat cum să facă focul ca Baal Șem Tov. Chiar și așa, s-au dus în locul acela tainic din pădure și s-au rugat, iar Domnul li s-a arătat.

La a treia generație, oamenii uitaseră cum să facă focul și unde se află peticul de pădure unde vorbeau cu Dumnezeu. Dar s-au rugat așa cum știau, și Domnul li s-a arătat.

Cei dintr-a patra generație au uitat cum se face focul. Nimeni nu mai avea habar în ce parte de pădure ar trebui să se ducă sau cum anume să se roage. Însă unul dintre ei și-a amintit povestea aceasta și a spus-o cu glas tare. Și Domnul li s-a arătat.

Ca în această povestire străveche, ca de altfel în întreaga istorie a omenirii sau în cele mai adânc înrădăcinate tradiții din familia mea, pentru darul suprem al povestirii este nevoie măcar de o persoană care să ducă mai departe povestea, fiindcă prin ea forțele superioare ale dragostei, generozității și puterii vor continua să se manifeste în lume.

În ambele tradiții din care provin, și în cea spaniol-mexicană, dobândită prin naștere, și în cea a emigranților unguri, căpătată prin adopție, darul povestirii era considerat o practică spirituală esențială. Basmele, legendele, miturile și povestirile din folclor erau învățate pe de rost, îmbunătățite, numerotate și păstrate ca un rețetar unde se notează cu sfințenie orice leac. O antologie de povestiri culturale, mai ales de povești de familie, era la fel de indispensabilă traiului de zi de zi ca mâncarea bună, relațiile sănătoase sau o slujbă decentă. Un păstrător de povești este o îmbinare între cercetător, vraci, lingvist specializat în limbi simbolice, povestitor, mentor, om al lui Dumnezeu și călător în timp.

Din colecția de sute de povești învățate de la ambele mele familii, puține au rămas doar un simplu mod

Respectabil de a-ți petrece timpul. Din punct de vedere folcloric, aceste povești sunt concepute și transmise ca niște leacuri miraculoase, pentru care trebuie să te pregătești spiritual și să-ți antrenezi simțurile și ca vindecător, și ca pacient. Din perspectiva tradiției, povestirile terapeutice sunt menite să ne învețe, să ne corecteze, să ne producă revelații deoarece orice transformare vindecă răni sau ne readuce în memorie amintiri pierdute. Scopul lor de bază este de a ne forma, de a ne îmbogăți atât viața spirituală, cât și pe cea lumească.

Trebuie spus că o bună parte dintre cele mai bune medicamente, așa cum s-au dovedit a fi poveștile, sunt rodul unor cumplite suferințe individuale sau colective. Povestea „vine pe lume” din chinurile facerii: ale lor, ale noastre, ale mele, ale tale, ale unui cunoscut, ale unui necunoscut, călătorind de departe dintr-un alt timp sau dintr-un alt loc. Paradoxal, tocmai poveștile apărute din suferințe profunde sunt cele care ne oferă cele mai bune remedii pentru bolile trecute, prezente sau chiar viitoare.

Când eram mică, câteva rude de-ale mele din Ungaria, care au supraviețuit războiului devastator din Europa, și-au croit drum spre America, ajutate de neamurile deja stabilite acolo. Așa m-am pomenit că fac parte dintr-o familie extinsă, printre ai cărei membri se numărau și câteva bătrâne absolut remarcabile. Uneia dintre ele îi spuneam „tanti Irena”, un cuvânt de alint în maghiară, care înseamnă „povestitoare”, un fel de „mother Goose”² din tradiția anglo-saxonă. De la ea am aflat povestea despre ce este de-ajuns și semnificația ei.

Tanti Irena era o femeie în vârstă pe care am îndrăgit-o ca pe o comoară vie pentru că iubea foarte mult oamenii, mai cu seamă copiii. Câteodată mă trezea dimineața dându-mi cu apă rece pe față – un fel de binecuvântare în stilul ei cât se poate de personal. Vara îmi freaca obrazii cu suc de cireșe, iar iarna mă ducea cu sania pe derdeluș sau într-o poieniță, departe de privirile oamenilor mari, sporovăind ca o moară stricată. Cel mai mult îmi plăcea că știa o sumedenie de povești. Când mă așezam la ea în poală aveam impresia că stau pe un uriaș tron cald – și ce împăcate ne simțeam cu noi înșine și cu cei din jur!

² Mama Gâscă, nume generic dat femeii de la țară care spune povești și poezii. (n. trad.)

Respect Tanti Irena era cu totul și cu totul specială, mai ales

că atât ea, cât și o parte a familiei mele au trăit anii de cumplită teroare și cruzime din timpul războiului. Erau oameni simpli de la țară din cătunuri sau din sate îndepărtate. Ca alte milioane și milioane de semeni din întreaga Europă, s-au trezit în mijlocul unui război ce nu era al lor, siliți să îndure sau să moară. Tanti, la fel ca și ceilalți supraviețuitori, ne spunea mereu:

— Mă doare inima să vorbesc despre război. Nimeni nu pricepe cât de groaznic a fost. Nimeni nu poate înțelege cum a fost cu adevărat, poate doar cei care au văzut, mirosit sau auzit războiul, agățându-se cu disperare de viață.

Când am întreat-o ce cadou și-ar dori de ziua ei sau de plecare în călătorie, răspunsul ei era întotdeauna același:

— N-am nevoie de nimic, *édes kis*, micuța mea scumpă! Darurile după care tânjeam le am deja – să pot îmbrățișa un copil, să am inima plină de dragoste, să râd, când și când, și, de ce nu, să plâng. Am tot ce-mi trebuie.

Și așa „am moștenit” povestea despre „ce este de-ajuns”. Tanti Irena mi-a povestit-o la persoana a

treia, așa cum fac oamenii când „nu suportă să vorbească despre anumite lucruri”. Miezul poveștii s-ar putea să vi se pară cunoscut căci este, se pare, foarte, foarte vechi.

Demult, în vremea războiului, o mică fermă din Ungaria a fost invadată de trei armate diferite. Era iarnă și războiul era pe sfârșite. Cu trei zile înainte de Crăciun și-a făcut apariția o altă armată și i-a săltat aproape pe toți cei rămași, ducându-i în lagărele de concentrare. O altă parte din soldați a mărșăluit spre graniță unde i-a lăsat în frig pe prizonierii desculți și dezbrăcați. Printr-o minune, una dintre bătrâne a reușit să se ascundă în pădure. Speriată și descurajată, a rătăcit prin codru ore în șir, încercând să se conto-pească ba cu negrul copacilor, ba cu albul omătului. Deasupra sa era doar noaptea înstelată și liniștea în care se mai auzea, în răstimpuri, zăpada scuturându-se din pomi.

După o vreme a ajuns la o colibă micuță, în care se mai adăposteau, probabil, vânătorii. Cum cabana părea nelocuită, și-a luat inima în dinți și a intrat, prăbușindu-se, ușurată, pe podea. Nu după mult timp și-a dat seama că acolo se mai afla cineva, ascuns pe jumătate

în umbra din odaie. Un unchiaș gârbovit de ani se uita îngrozit la ea. Bătrâna s-a dumirit repede că n-avea de ce se teme. La fel a înțeles și bătrânul că femeia venise cu gânduri bune. Amândoi arătau mai degrabă ciudat, decât înspăimântător. Ea purta pantaloni bărbătești, prea scurți pentru statura sa, o haină fără o mânecă și un sort înfășurat în jurul capului, în chip de căciulă.

Bătrânul avea urechile clăpăuge și chipul încadrat de două smocuri albe de păr. Pantalonii îi semănau cu niște baloane, din care se iveau niște așchii de picioare. Centura îi era așa de largă, că și-o petrecuse de două ori peste talie.

Iată-i așadar pe amândoi, doi străini fără nume, fără avere, doar cu inima bătându-le puternic în piept – doi fugari cu urechile ciulite la fiecare pas pe zăpadă, două suflete gata să o rupă la fugă în orice clipă. Cărau povara inimilor zdrobite într-o singură seară – o seară care, în vremuri de restriște ar fi fost o noapte sărbătorită cum se cuvine, prin pogoarea peste lume a luminii binecuvântate.

Se vedea după felul de-a vorbi al unchiașului că era mai școlit decât tovarășa lui de suferință. Femeii i-a venit inima la loc când l-a auzit zicând:

Respect pentru
— Să-ți spun o poveste, să treacă mai repede noaptea.

A, o poveste, cu asta era obișnuită! În vremurile acelea, nimic, *absolut nimic*, nu mai avea noimă. Dar o poveste nu era greu de înțeles. Iată, așadar, istorioara pe care i-a spus-o, ca răspuns la întrebarea „ce este de-ajuns?”. Odată cu povestea lui, noaptea s-a schimbat, ca prin farmec, într-una cu totul specială.

Acum nu mai avem nimic, am pierdut totul, a început bătrânul. Dar, fără îndoială, undeva, prin alte colțuri de lume, sunt oameni care au tot ce le trebuie. Carevasăzică, ce înseamnă de-ajuns? Asta-i o întrebare la care merită să meditam puțin.

A fost odată, pe vremea străbunicilor noștri, o tânără nespus de frumoasă, dar săracă lipită, măritată cu un tânăr chipeș, dar la fel de sărman ca ea. Deși se apropiau sărbătorile și oamenii își făceau cadouri, tinerii noștri n-o duceau deloc pe roze, căci războiul care de-abia se încheiasse făcuse adevărate ravagii prin părțile locului.

Soldații tăiaseră oile să-și astâmpere foamea. N-aveai ce toarce sau pune în vârtelniță. Nu tu pânză, nu tu haine călduroase, doar zdrențe și haine peticite. Unora le venise ideea să taie câteva încălțări să facă din ele o singură pereche de pantofi mai acătării. Alții se înfoliseră cu straturi-straturi de pulovere și veste rufoase,